

ZGJÂNIMI

i

SHTATUTIT TË LUSHNJES

Kaptinë I .

FORMIM I SHTETIT

Pjesë “A”

Dispozita të Përgjithëshme

1. - Vendin e Mbretit e zën përkohësisht Këshilli i Naltë me të drejtat e detyrat e caktueme taksativisht në këtë Shtatut.
2. – Pushteti ligjislativ ushtrohet prej Parlamentit.
3. – Pushteti përmbarues i përket vetëm Këshillit të Naltë, i cili e ushtron me ânën e Kabinetit.
4. – Pushteti gjyqsuer ushtrohet prej Gjykatavet dhe vendimet e tyre epen n'emën të Shtetit.

Pjesë “B”

Pushteti Ligjislativ.

5. - Përfaqësia komtare përmbliidhet në një Parlament të përbâm prej deputetnish të zgjedhun prej popullit me votim t'unjishëm (*universal*) si mbas ligjës.
 6. – Deputetnit zgjidhen për katër vjet; barra e tyre mbaron vetëm në mbarim të këtij afati.
- Sa për këtë Parlament, ky artikull nuk aplikohet.

7. – Askush nuk mund të pranohet për deputet pa qenë nenshtetas shqiptar, pa pasë mbushun moshën 25 vjetsh, pa gëzue të drejtat qivile e politike dhe pa pasun të gjitha cilsit e tjera të lypuna prej ligjës.

8. – Cilsija e deputetit është e papajtueshme me ç’do nenpunësi të Shtetit me rrogë ase me nenpunsi komunale, ase me shërbimin aktiv fetar.

9. – Deputeti nuk përfaqëson vetëm qarkun qi e ka zgjedhun, por kombin përgjithësisht.

10. – Deputetit nuk mund t’i epet asnji porosi urdhënore prej zgjedhësve të vet.

11. – Deputetnit kanë të drejtë me marrë një shpërblim prej 5000 fr. ar në vjetë.

Këjo shumë mund të ndryshohet herë mbas here me ligjë.

12. – Mënyra e ushtrimit të zyrvet të Parlamentit, caktohet në rregulloren e mbrendëshme të tij.

13. – Parija e Parlamentit zgjidhet prej tij dhe në gji të tij, në nisje të ç’do sesjoni, për gjith vijimin e tij deri në fillim të tjetrit.

Zgjedhja e Paris dhe emnimi i nëpunësve të Parlamentit bâhen mbas rregullores së mbrendëshme të tij.

14. – Parlamenti shqyrton fuqit e cilsit ligjore të misvet të vet, dhe gjykon e vendon mbi to mbas parashkresavet të rregullores së mbrendëshme të tij.

15. – Ç’do mis i Parlamentit është i detyruem me bâmun dy bé; njenen përpara se të shqyrtohen fuqit e cilsit e tija, dhe tjetrën përpara se të nisë zyrën e tij si deputet.

Beja e parë është këjo: *Betohem n’emën të Perendis e mbi nderin t’em se kam për të kryem detyrën e shqyrtimit me ndërgjegje e asnjansi të plotë.*

Beja e dytë do të bâhet me këto fjalë:

Betohem n’emën të Perendis e mbi nderin t’em se kam për të ruejtun besnikisht mëvetësin e tânësin toksore të Shqipnis, se kam për t’i ndëjun besnik Atdheut e për t’u dalun zot Shtatutit e ligjvet të Shtetit, e se kam për të kryem detyrën t’eme me ndërgjegje të plotë për të mirën e përgjithëshme pa u pënguem aspak prej interesash të veçanta a krahine.

16. – Deputeti i zgjedhun rishtas qi, pa shkake të justifikueshme të vërtetueme siç duhet, nuk paraqitet deri në dy muej përpara Parlamentit për të bâmun bën e detyrshme, quhet i râm nga zyra e tij.

Gjykimi mbi pranueshmin a mos të shkakevet justifikative, i përket Parlamentit.

17. – Deputeti qi për gjashtë muej rresht mungon prej mbledhjevet të Parlamentit, pa auktorizimin e Parlamentit, quhet vetiu i rrëzuem.

18. – Kur, për ç’do arësye qi të jetë, mbete zbrazët vendi i një deputeti, mbrenda dy muejsh prej ditës së zbrazjes, por jo më parë se një muej, duhet zgjedhun një tjetër në vend të tij.

19. – Parlamenti mblidhet vetiu dy herë në vjetë në dy sesjone të rregullshme të tremujshme.

I pari sesjon fillon me 15 Shtatuer e mbaron me 15 Dhetuer, dhe i dyti fillon me 1 Mars dhe mbaron me 31 Maj të ç’do viti.

20. – Deputetënvat nuk mund t’u kërkohen përgjegjësi për mendimet e shfaquna e për votat e dhânuna në Parlament.

21. – Në kohë të sesjonit, deputetnit nuk mund të gjinden të burgosun për borxh.

Gjithashtu, në kohë të sesjonit, nuk mund të ndiqen as t’arreshtohen për çâshtje penale, pa lëjen e vendimin e Parlamentit, veç se n’u kapshin në faj e sipër për krim. Në këtë rasë auktoritetet gjyqsore janë të detyrueme me lajmue Parlamentin mbrenda 24 orësh me ânë të Ministris së Drejtësis.

Për delikte e krime politike, deputetnit gjykohen dhe dënohen kurdoherë, do-me-thânë mbrenda e jashtë sesjonit, prej Gjyqit të naltë, me auktorizimin e Parlamentit si mbas ligjës së posaçme.

22. – Parlamenti ka të drejtë me dekretuem lirimin e një misi të vet për gjith kohën e sesjonit, në qoftë se ka qenë zânë në perjudhë të pushimevet.

23. – Ne sesjon të jashtëzakonshme bisedohen vetëm ato sende qi e kanë shkaktuem, të cilat do të caktohen në programin e pregatitun prej Qeveris.

Këshilli i Naltë ka të drejtë me e mbyllun këtë sesjon kur do qi t’a shohë me arsye, po gjithmonë më parë se të nisë sesjoni i zakonshëm.

24. – Në të hapun të sesjonit të zakonshëm, Këshilli i Naltë, me një ligjeratë ase lajmesë, parashtron gjendjen e përgjithëshme të vendit e masat e gjykueme të nevojshme për me u marrë atë mot prej Pushtetit përmbarues, dhe Parlamenti i bân një përgjegje sa më të shpejtë.

25. – Parlamenti nuk mund të bisedojë e të vendojë pa qenë pranë një më shumë se gjysmë e të gjithë misvet të tij që kanë kaluar ndërsa formëlitet e artikujve 14 e 15.

Nuk njehen në numër të përgjithshëm ata që mungojnë me lëje.

26. – Të gjitha vendimet votohen me shumicë absolute të deputetve që gjenden pranë.

Zgjedhjet që i përkasin personave, në qoftë se nuk votohen për herën e parë me shumicën absolute, herën e dytë votohen me shumicën relative të deputetve të mbledhur.

27. – Votimi në mbledhjet e Parlamentit bëhet tue ngritur dorën përpjetë, me thirrje emnore ase më zâ (votë) të fshehtë si mbas rasave të caktueme në rregulloren e mbrendëshme.

28. – Votimi i ligjeve bëhet një herë parimisht dhe dy herë artikull për artikull në tri ditë të ndryshme.

Votimet për kodët e paraqitur prej Qeverisë e të pregatitur prej një komisioni të posaçëm të krijuem me ligjë, bëhen *en bloc* në tri mbledhje në ditë të ndryshme, për veç ligjeve që Parlamenti me vendim i quen të ngutshme, të cilat votohen mbas rregullore së mbrendshme.

29. – Mbledhjet e Parlamentit bëhen botnisht. Përveç gjindes s'armvet, kushdo tjetër mundet me marrë pjesë në to në konformitet me rregulloren. Bisedimet e Parlamentit botohen në vëllime të posaçme.

30. - Parlamenti mund të bisedojë edhe në mbledhje të fshehtë, në qoftë se kërkohet prej ministërve ase prej pesë deputetnish e në qoftë se pranohet prej shumicës, mbasi të ketë lënë dhomën bota e huej.

31. – Parlamenti është i padhunueshëm. Asnjë zyrtar a fuqi armësh, përveç trupit policuer të veçantë, nuk mund të vëhet mbrenda dhomës ase te porta e ndërtesës ku mbledhet Parlamenti pa vendim e kërkim të tij.

32. – Ç' do akt me fuqi ligjore do të shpallet në gazetën zyrtare, e cila u dërgohet të gjitha Bashkivet të Shqipnis.

Shpallja do të bëhet të shumtën dy javë mbas votimit dhe akti hyn në fuqi e zbatim një muaj mbas shpalljes, përveç atyne ligjeve që caktojnë një afat të ndryshëm për të hynit e tyne në fuqi.

Aktet me fuqi ligjore do t'insertohen në mbështjelljen zyrtare të ligjvet e të dekretevet.

33. – Parija e Parlamentit është e detyrueme mbrenda në sesjon me i këthyem Pushtetit përmbarues ç'do projekt të paraqitur prej tij e të refyruem prej Parlamentit me gjithë arsyet e mos pelqimit.

34. – Asnji projektligje qi s'pëlqehet prej Parlamentit, nuk mund të paraqitet për bisedim një herë të dytë gjith n'atë sesjon.

35. – Për gjith vjetë, Pushteti përmbarues do t'i paraqesë Parlamentit për shqyrtim e pëlqim Bugjetin e përgjithëshëm t'ardhunavet e të prishunavet të Shtetit, bashkë me parashtrësën e mënyravet e të mjetevet mbas të cilavet do t'u bājë ball atyne shpenzimeve.

Të gjitha t'ardhunat e shpenzimet e Shtetit do të futen në Bugjet.

Bugjeti do të paraqitet gjithmonë në hapjen e sesjonit vjeshtuer, i cili s'mund të mbyllet pa u votue Bugjeti.

Mënyra e hartimit të Bugjetit, bāhet me ligjë. Bugjeti votohet kaptinë për kaptinë, dy herë në dy dit të ndryshme.

Pushteti përmbarues, në mbarim të vitit financjar dhe mbrenda në sesjonin e dytë të vitit financjar tjetër, do t'i paraqesë Parlamentit për shqyrtim e pëlqim Bugjetin konsumtiv të motit të kaluem, i cili votohet një herë përgjithësisht.

36. – Kur Bugjeti i ri nuk arrin me marrë formën ligjore definitive deri në fillim të vitit financjar për të cilin është përgatitur, Pushteti përmbarues vën në zbatim atë mātë përparshmin për aqë kohë sa do të vonojë pëlqimi e votimi i të riut.

Në këtë rasë, së cilës dege t'administratës Parlamenti i hap një kredit të përmuejshëm jo mātë math se e dymbëdhjeta pjesë e shpenzimevet të zakonshme qi i përkasin mbas Bugjetit të vjetër.

37. – Pushteti përmbarues, nën përgjegjësin e tij qivile, detyrohet t'insertojë në Bugjetin e përvitshëm të Shtetit ç'do ligjë qi ngarkon nenshtetasit me paga e taksa.

Ligjët qi nuk insertohen në Bugjet, quhen si të ngritura e të pafuqi ligjore.

38. - Kur një kredit i dhānun në Bugjet nuk mjafton për atë shërbim, Pushteti përmbarues, me një projektligjë, mbrenda në motin financjar, kërkon prej Parlamentit shtimin e atij krediti deri sa t'arrijë, dhe, kur shfaqen shpenzime për nevoja të

paparapame në Bugjet, Pushteti përmbarues përsëri mund të kërkojë prej Parlamentit një shtesë krediti, gjithnjë në themel të një projektligje së posaçme.

Ligjët për kredite suplementare ashtu edhe të jashtëzakonshme, votohen si ligjët e zakonshme.

Në rase luftime, kryengritjeje, e kalamiteti publik (afati semavije) kur Parlamenti gjindet në pushim, Qeverija mundet me dekretligjë të krijojë një kredit të jashtëzakonshëm nën përgjegjësin e saj.

Kejo dekretligjë i duhet paraqitur Parlamentit në sesjonin e afërm.

39. – Bashkë me projektin e Bugjetit të përgjithëshëm, ç'do vjetë do t'i paraqitet Parlamentit edhe projekti i sasis s'ushtres qi do të mbahet më këmbë.

40. – Parlamenti ka të drejtë të thërrasë përpara tij cilindo nga Ministrit për me e pyetur mbi ç'do çështje qi i përket degës së tij.

Mënyra e thirrjes dhe e shfaqjes së Ministërvet caktohet në rregulloren e mbrendëshme.

41. – Parlamenti kontrollon Qeverin.

Për mprojtjen e interesave të përgjithëshme, Parlamenti detyrohet, në ç'do rasë të vëçantë, të formojë prej gjinit të vet komisi hetimesh për të studjuem çështjet e faktet qi lidhen me to.

Komisit hetuese kanë të drejtë me kërkue shpjegime me gojë e me shkërim, si prej auktoritetevet botore ashtu edhe prej privatvet.

Mund të këqyrin edhe të gjitha aktet zyrtare qi t'u duken të nevojshme.

42. – Parlamenti akuzon ministrat e i dërgon përpara Gjyqit të naltë të Shtetit në bazë të ligjës së veçantë.

43. – Parlamenti nuk mund të pranojë deputetsi as të ndigjojë të tjerë përveç ministërvet ase zâvendësve të këtyne me përjashtimin e rasës së parapame n'artikullin 24.

44. – Në mbarim të perjudhës së Parlamentit Pushteti përmbarues detyrohet, mbrenda në dy javë prej ditës së përndarjes së tij, të dekretojë zgjedhjet e reja parlamentare, të cilat duhen bâm, jo mâ vonë se dy muej e gjymsë dhe jo mâ parë se një muej prej datës së dekretit.

Në qoftë se, për shkaqe të paprituna, përfundimi i Parlamentit merr fund, më tepër se një muaj përpara kohës së caktuar në Shtetut, Parlamenti i ri mbledhet vetëm 15 ditë pas zgjedhjeve.

Në qoftë se në kohën mbas mbarimit të periudhës parlamentare dhe pa u bërë zgjedhjet e reja Pushteti përmbarues gjendet i shtërnguem me shpallë luftë ose me dhënë dorëheqjen kabinetit a Këshilli i Naltë, me dekret të këtij të fundit thërritet Parlamenti i vjetër për aprovimin e projektligjës për luftë ose për pranimin e dorëheqjes dhe ristabilimin e Kabinetit a të Këshillit të Naltë.

Pjesë „C“

Pushteti Përmbarues.

KËSHILLI I NALTË

45. – Këshilli i Naltë është trup kolegjuer prej katër vetësh të zgjedhur prej Parlamentit për tri vjet me shumicë absolute votash.

46. – Askush s'mund të zgjidhet si mis i Këshillit të Naltë pa qenë shqiptar me racë e me gjuhë, pa qenë nenshtetas shqiptar, pa pasë mbushun moshën tridhjet e pes vjetsh, pa gëzuar të drejtat qivile e politike dhe pa pasun të gjitha cilsit e tjera të lypuna prej ligjës.

47. – Misët e Këshillit të Naltë, një mbas një dhe mbas radhës alfabetike t'emnave të tyre, bëhen kryetarë të tij për të rregulluar veprimet e mbrendëshme të Këshillit. Sicili qindron tre muaj në kryesi.

48. – Kryetari mbleth e kryeson Këshillin e Naltë.

Kuer mungon kryetari, vendin e tij e zën ai prej misvet që ka për të qenë kryetar për s'afirmi.

49. – Këshilli i Naltë nuk mund të bisedojë pa qenë prânë tre prej misvet të tij dhe nuk mund të vendojë pa shumicën e votave. Në njësi votash randon ajo e kryetarit.

50. – Kërkesat e misvet për lepushim i drejtohen Këshillit të Naltë me anën e kryetarit të tij, dhe Këshilli vendon pranimin a mos pranimin e tyre.

Dorëheqjet i drejtohen Parlamentit, i cili vendon pranimin a mos pranimin e tyre.

Nuk mund të mungojë më tepër se një mis në një kohë e sipër.

51. – Në rasë vdekje, smundjeje të pashërueshme qi ndalon veprimin ase dorëhekjeje të njenit a mâ shumë misve të Këshillit të Naltë, Parlamenti, në mënyrën e caktueme n' artikullin 45 zgjedh tjetër ase të tjerë në vendin e tij, ase të tyne.

Në rasë pushimi të Parlamentit, Këshilli i Naltë mbleth këtë me të shpejtë për me zgjedhun misët qi mungojnë. Deri sa të zgjidhen këta, të drejtat e Këshillit të naltë i ushtrojnë misët ase misi i mbetun dhe, në qoftë se s'ka mbetun asnjë, i ushtron përkohsisht Kryeministri.

52. – Periudha trivjetshe fillon për ç' do mis prej ditës së zgjedhjes së tij.

53. – Asnji s' mund të zgjidhet si mis i Këshillit të Naltë, dy herë me radhë.

54. – Misët e Këshillit të Naltë pa hymun në detyrë, betohen përpara Parlamentit mbas kësaj formule : *Betohem n' emen të Përendis e mbi nderin t' em se kam për të qenë ruejtës besnik i mëvetësis e i tânësis toksore të Shqipnis si edhe i Shtatutit e i ligjvet të Shtetit.*

55. – Parlamenti merr masat, që mâ parë e sa është hapun, për zgjedhjen e betimin e misit ase të misve qi do të zân vendin e atij ase t' atyne, prejudha e të cilve do të mbarojë në kohen e pushimit të tij.

56. – Misët e Këshillit të Naltë marrin sicili një shpërblim të përmuejshëm prej njëmijë fr. ar ; këjo shumë mund të ndryshohet herë pas here me ligjë.

57. – Këshilli i Naltë është i papërgjegjshëm, veçse për trathiti të naltë dhe për aktet e tij qi nuk kanë kundërfirmën e ministrit ase të ministërvet kompetentë.

58. – Misët e Këshillit të Naltë gëzojnë imunitetin parlamentar.

59. – Parlamenti nuk mund të rrëzojë misët e Këshillit të Naltë, po paditja e Parlamentit per aktet e tyne qi bijnë nën artikullin 57 siell vetiu rrëzimin e tyne.

60. – Këshilli i Naltë është kreu mâ i naltë i Shtetit, ka komandën e përgjithëshme të fuqive t' armatisuna, emnon gjithë nëpunsit e naltë të Shtetit, bân dekretet e rregulloret e nevojshme për përmbarimin e ligjvet; po dekretet e rregulloret qi janë në kundërshtim me ligjë, qi u pezullojnë veprimin ase urdhënojnë mosveprimin e tyne, janë të paligjëshme dhe mbeten pa efekt.

Bân traktate e marrëveshtje gjithfarësh, po këto nuk kanë efekt pa u pëlqyem prej Parlamentit.

Këshilli i Naltë nuk ka të drejtë të shpallë luftë pa lëjen e Parlamentit, veçse në rasë mprojtjeje.

61. – Këshilli i Naltë detyrohet t'urdhënojë shpalljen e zbatimin e të gjitha projektligjvet të votueme prej Parlamentit.

62. – Këshilli i Naltë mund të thërrasë Parlamentin në mbledhje të jashtë zakonshme.

63. – Propozimi i ligjvet i përket Këshillit të naltë dhe Parlamentit, po propozimi i ligjvet, qi sjellin me vete shtesa ase barrë financjare, i përket Këshillit të Naltë.

64. – Asnji akt i Këshillit të Naltë nuk ka vjefhtë pa kundërfirmën e ministrit ase të ministërvet kompetentë.

65. Në kohë kryengritje, lufte të mbrendëshme ase të jashtme, mobilizimi të përgjithëshëm, ase kalamiteti publik, Këshilli i Naltë, nën përgjegjësin e Kabinetit, shpallë shtetin e rrethimit dhe vë në zbatim ligjën relative në gjithë tokën e Shtetit ase në ndonji copë të saj; në qoftë se Parlamenti është i mbledhun duhet marrë auktorizimi para se të vehet në zbatim, dhe në qoftë se Parlamenti nuk ndodhet i mbledhun Këshilli i Naltë e vë në zbatim, po dekreti i shpalljes së shtetit të rrethimit duhet të përmbajë dhe konvokimin e Parlamentit mbrenda 15 ditvet prej datës së dekretit, për ndryshe shpallja është e pafuqishme.

Dekreti i shpalljes së shtetit të rrethimit i paraqitet Parlamentit mbas mbledhjes së tij për aprovim ase refuzim, i cili mbrenda 30 (tridhet) ditve prej datës së shpalljes të këtij dekreti ép vendimin e refuzimit ase t'aprovimit të tij.

Nji ligjë e posaçme ka me rregullue pezullimin e nenevet të Statutit relativë me lirin personale, të drejtën e mbledhjevet, të drejtën e shoqënimit, padhunueshmin e banimit, lirin e fjalës e të shtypit, dhe fshehtësin e letravet.

Këjo ligjë mund të vëhet në zbatim e tănë ase pjesësisht.

Në rasë qi s'ka Parlament thërritet Parlamenti i përparshëm vetëm për qëllimet e sipërtregueme dhe këta parlamentarë, sa për ketë detyrë, gëzojnë gjith' imunitetet e deputetit.

66. – Këshilli i Naltë zgjedh Kryeministrin dhe emnon këtë e ministrat e zgjedhun prej tij, po këta duhet të paraqiten përpara Parlamentit jo mâ vonë se tri dit mbas datës së emnimit tue shpallun programin e tyne për të marrë votëbesimin, për ndryshe, quhen sikur kanë marrë votë mosbesimi.

67. – Rrëzimi i Kabinetit shkaktohet vetëm prej mungesës së besimit nga ana e Parlamentit.

68. – Në qoftë se Kabinetet e emnuem nuk marrin për tri herë rrjesht votë besimi prej Parlamentit, atëherë Këshilli i Naltë detyrohet të mbledhë mbrenda dy muevoje Kuvendin kombtar, i cili mbrenda 15 ditve gjykon mbi konfliktin dhe vendon rrëzimin e Këshillit të Naltë, apo të përndamunit e Parlamentit. Në qoftë se Këshilli i Naltë nuk é mbledh Kuvëndin kombtar mbrenda në kohën e caktueme në këtë artikull, Këshilli i Naltë quhet i rrëzuam.

Deri sa të marrë fund konflikti, qëndron në fuqi Kabineti i fundit prej të trevet qi nuk muerën votë besimi.

Kabineti

69. – Ministër mund t’emnohet kushdo qi ka cilsit e lypuna prej ligjës për t’u zgjedhun deputet.

Nuk mund t’emnohen ministër gjinit prej gjaku të miset të Këshillit të Naltë deri në gradë të dytë; gjithashtu dy gjini prej gjaku deri në gradë të tretë gjith n’atë kabinet.

Të hejë të prej race, të naturalizuem nënshtetas shqiptarë, nuk mund t’emnohen Ministër.

70. – Ministrin hyjnë lirisht në Parlament dhe ndigjohen kurdoherë qi kërkojnë fjalën, po votojnë vetëm ata qi janë edhe deputetën.

71. – Kabineti është i përgjegjëshëm politikisht përpara Parlamentit, solidarisht për politikën e përgjithëshme të tij dhe ç’do ministër veçanerisht për veprat e veta.

72. – Askurr urdhëni i Këshillit të Naltë nuk mund të lirojë ministrat prej përgjegjësis së tyne.

73. – Ministrat gëzojnë imunitetin parlamentar.

74. – Aktet e Kabinetit si dhe aktet e veçanta të Ministrërvet qi janë në kundërshtim me këtë Shtatut, me ligjë të me dekretet, janë pa fuqi.

Këshilli kontrollues i Financavet

75. – Financat e Shtetit kontrollohen prej Këshillit kontrollues të Financavet.

76. – Organizimi i këtij Këshilli, mënyra e ushtrimit të zyrave të tij dhe cilsit e misvet që e përbëjnë, caktohen në ligjën e posaçme.

77. – Të drejtat e këtij Këshilli janë kontrolli preventiv e represiv i llogorivete të gjithë Administratës së Shtetit si dhe ato që caktohen në ligjën e posaçme.

78. – Misëte të këtij Këshilli emnohen këso dore: Parlamenti propozon një numër dyfish të misvet të nevojshëm dhe Këshilli i naltë emnon gjysmën e tyre me vendimin e Këshillit Ministrues.

79. – Patundëshmija e misvet të Këshillit kontrollues të Financave shigurohet në mënyrën e caktuar në këtë Shtatut për misëte të Gjyqit të Diktimit, me ndryshimin që është vetëm për 5 vjet që prej ditës së emnimit të secilit prej tyre.

Pjesë „D“ **Pushteti Gjyqsues**

80. – Gjykatat janë të pavarura. Në të dhanunit e gjykimeve të veta nuk varen prej asnjë tjetër autoriteti veçse prej atij të ligjës.

Asnjë pushtet i Shtetit, as legjislativ as përmbartues nuk mund të trazohet në punët gjyqësore.

81. – Asnjëri nuk mund të thërritet as të gjykohet prej një tjetër gjykate veç se prej asaj të cilës i përket ligjorisht. Me asnjë mënyrë nuk mund të formohen gjykata të jashtëzakonshme për gjykime mbi raste të veçanta.

82. – Bisedimet përpara gjykatave bëhen botnisht veçse në ato raste kur gjyqtarët e shohin me udhë që të mbajnë dyert e mbyllura në interes të qetsisë botore e të moralit.

Gjyqtarët vëdojnë e votojnë fshehtas, po gjykimet e dhënuna shqiptohen me zë të naltë e botnisht.

Ç’ do gjykim duhet të përmbajë arsyet një nga një dhe artikujt e ligjës ku mbështetet.

83. – Ç’ do njeri i pandehun me krim duhet të ketë një mbrojtës që prej ditës që vëhet nën akuzim. Në qoftë se ai nuk kujdeset për të marrë mbrojtës, atëherë gjykata i emnon *ex officio*.

84. – Të gjithë gjyqtarët e prokurorët emnohen me dekret të Këshillit të Naltë mbas propozitës së Këshillit ministruer në bazë të zgjedhjes së bâmun prej një komisioni të posaçme.

Kjo komisi do të ketë për Kryetar Ministrin e Drejtësisë e për misë Sekretarin e Përgjithëshëm të Ministrisë së Drejtësisë, Kryetarët e Gjykatës së Diktimit, Kryeprokutorin e Diktimit e Kryetarin e Gjykatës tjetër më të naltë që ndodhet në Kryeqytet.

Cilsit e gjyqtarvet e të prokurorvet do të caktohen me ligjë.

85. – Gjyqtarvet e prokurorvet u shigurohet patundëshmija prej zyrës së tyre.

Një gjyqtar, për asnjë arsye nuk mund të pushohet nga puna kundër dëshirës së tij veçse në bazë të një gjykimi të Gjykatës së Diktimit për fajë disiplinore.

Një gjyqtar nuk mund të thërritet në Gjyq për akte që i përkasin zyrës së tij pa vendimin e Gjykatës së Diktimit. Vendimi i autoritetit kompetent për të futurit nën akuzimin të një gjyqtari siell me vete pezullimin e tij nga puna në raset e parapame prej ligjës.

Një gjyqtar nuk mund të shpërngulet veçse në qoftë se dëftën më parë me shkrim se e pëlqen vendin e ri.

Një gjyqtar nuk mund të vëhet në pension kundër pëlqimit të tij veçse kur të ketë mbushur vjetët e shërbimit apo të ketë kaptuam moshën e caktueme prej ligjës, asë kur smundje fizike a mendore a bājnë të pazotin për shërbim. Në këtë rasën e mbrâmë, të vumit e tij në pension do të bâhet në bazë të një vendimi të dhânun nga Gjykata e Diktimit.

Mënyra për të futurit nën akuzim e për gjykimin për fajë disiplinore të misvet të Gjykatës së Diktimit, do të rregullohet me një ligjë të posaçme.

86. – Gjyqtarët, n'asnjë mënyrë, nuk mund të vehen në dispozitëshmi.

87. – Një gjyqtar nuk mund të pranojë asnjë tjetër nepunsi në Administratën botore, as me rrogë as pa rrogë.

88. – Gjyqtarët janë rreptësisht të ndaluem të merren me politikë.

89. – Vetëm gjyqtarët që kanë cilsit e parapame prej ligjës që do të bâhet, gëzojnë të drejtat e caktueme në këtë kaptinë mbas tri vjetësh shërbimi.

Kapitë II.

Dispozita të ndryshme.

90. – Flamuri komtar është i kuq me shqipe të zezë dykrenshe në mes.

91. – Gjuha shqipe është gjuha zyrtare e Shtetit.

92. – Shteti shiptar as njeh as ndan tituj fisnikeje.

93. – Shteti shqiptar s'ka fe zyrtare.

Të gjitha fét e besimet janë të nderueme dhe lirija e ushtrimit dhe e praktikimit të jashtëm të tyre është e shigurueme.

Feja nuk mund të formojë pengime juridike me asnjë mënyrë. Fet e besimet kurrsesi nuk mund të përdoren për qëllime politike.

94. – Ndërpretimi autentik i ligjvet i përket pushtetit ligjislativ.

95. – Asnji organizim Shteti nuk mund të bâhet as të ndryshohet veçse me ligjë.

Asnji nëpunsî nuk mund të krijohet veçse me ligjë.

Qarkshkrimet administrative, gjyqësore ushtrijake dhe të ç'do dege tjetër, si dhe ndrrimet e qendrave të tyre rregullohen vetëm me ligjë.

96. – Shërbimi ushtrijak është i detyrshëm për të gjithë nenshtetasit shqiptarë si mbas ligjës për veç përjashtimevet të caktueme prej saj.

97. – Asnji e drejtë, ç'fare do qi të jetë dhe kujdo qi t'i përkasë, nuk mund të krijohet as të shuhet veçse më ligjë.

98. – Të gjithë bashkajapin në përpjesë të pasunís së vet për nevojat financjare të Shtetit. Asnji pagë ase taksë nuk mund të vëhet as të mblidhet veç se me ligjë; vetëm kur imponohet ase shtohet takse doganore e cila mund të mblidhet prej ditës së paraqitjes në Parlament të projektit relativ, i cili duhet të votohet mbrenda në sesjon në të cilin u paraqit.

99. – Asnji privilegj nuk mund t'i bâhet kuj përsa u përket pagavet e taksavet.

Ç'do shkarkim a lehtesim do të rrjedhë prej një ligje.

100. – Asnji shpenzim nuk mund të bâhet pa një ligjë autorizuese.

101. - Asnji rrogë, shpërblim a pensjon mbi kurriz të thesarit botuer, nuk mund t' i lidhet a t' i epet kuej veçse mbas ligjës.

102. – Asnji send prej pasunìs së patundëshme të Shtetit nuk mund të jetërtohet ase të pajtohet për një kohë më të gjatë se tri vjet veçse me një ligjë.

103. – Asnji hua nuk mund të kontraktohet për dobì të Shtetit pa një ligjë auktorizuese.

104. – Detyra botore është e garantueme.

Ç’ do detyrë e Shtetit kundrejt kreditorvet të vet është e padhunueshme.

105. – Shteti një persona morale të krijueme mbas ligjës.

106. – Asnji fuqí e armatisun e huej nuk mund të shkelë në tokën shqiptare veçse me ligjë të posaçme.

107. – Tànësija toksore e Shqipnìs është e padhunueshme dhe toka e saj e pajetërtueshme.

As një ndrrim i tokës s’ mund të bëhet veçse me ligjë.

108. – Nëpunës disponibël janë të ndaluem për të gjitha degat e Administratës veçse n’ ushtri.

109. – Gjendja juridike e nëpunësve të Shtetit rregullohet vetëm me ligjë.

Kapitë III

Të drejtat e qytetasvet.

110 - Të gjithë pa ndryshim nenshtetësije, janë të barasuem përpara ligjës dhe gëzojnë baras të drejtat qivile, përveç përjashtimeve të caktueme prej saj.

111. - Të gjithë nenshtetasit gëzojnë baras të drejtat politike dhe pranohen në të gjitha nëpunsit qivile e ushtriake, përveç përjashtimevet të caktueme prej ligjës.

112. - Lirija personale është e garantueme. Askush nuk mund të ndiqet, t’arreshtohet, të burgoset, të dërgohet në gjyq ose në ç’do mënyrë të pengohet nga lirija veçse në rasat e parapame prej ligjës dhe në formën e caktueme prej saj.

113. - Banimi është i padhunueshëm.

Asnji e hyme pahirë nuk mund të bëhet veç kur dhe si urdhënon ligja.

114. - Lirija e fjalës dhe e shtypit është e garantueme. Censura preventive është e ndalueme.

Konfiskimi rregullohet me ligjë.

Vetëm nenshtetas shqiptarë mund të nxjerrin gazeta.

115. - E drejta e pronsis, pa përjashtim, është e padhuenueshme, veçse kur interesi botuer ligjorisht i vërtetuem e kërkon dhe kundrejt një dâmshpërblimi t'arsyeshëm si mbas ligjës.

116. - E drejta e shoqnimit dhe e drejta e mbledhjes paqësisht dhe pa armë, janë të garantueme, në konformitet me ligjët të cilat kurr nuk mund t'impozojnë lejen preventive të qeverrës.

Shoqënit kurr nuk mund të perndahen për kundravajtje në ligjët, veçse me vendim gjygi.

Vetëm në mbledhjet botore mund të ndodhet Policija.

Vetëm mbledhjet përjashta në vend të hapun mund të ndalohen në qoftë se prej mbledhjes lind rreziku i prishjes së qetësis botore.

117. - Fshehtësija postare është e padhunueshme.

Kurr dhe n'asnjë mënyrë nuk mund të hapen letrat.

118. - Vetëm nënshtetas shqiptarë pranohen si zyrtarë e nëpunës të Shtetit, përveç përjashtimevet të caktueme me ligjë të posaçme.

119. - Për fajë politike, në ç' do rasë, mund të pranohet lirimi me dorëzâni prej zyrës kompetente, e cila cakton edhe shumën e dorëzânis.

Në të tilla fajë, paraburgimi kurr s' mund të kalojë të tre muejt prej ditës së burgimit.

120. - Ligjët penale s' mund të ken fuqi prapavepruese në sfavor të të pandehunit.

121. - Ç' do mundim trupi (torture) është krejt i ndaluem.

122. - Asnjë nenshtetas shqiptar nuk mund t'ekspulsohet, t'internohet ase të shkufizohet veçse me ligjë.

123. - Konfiskimi është i ndaluem dhe s'mund të bâhet veçse mbas ligjës me vendim gjykate.

124. - Sicili ose më shumë së bashku kanë të drejtë, tue ruejtun ligjët e Shtetit, t' u drejtohen me shkresë ose me gojë auctoritetetvet kompetente, të cilat detyrohen të veprojnë shpejt dhe t'i përgjigjen me shkresë atij qi u drejtohet.

125. - Në Shqipëri as blehet as shitet njeri; ç' do njeri i blem ose skllav, porsa të shkelë në tokën shqiptare, është i lir.

Kapitulli IV.

Dispozita të mbrâme

126. – Ç' do ligjë ase dekretligjë në kundërshtim me shkronjën dhe me shpirtin e këtij Shtatuti, është antikushtetore dhe pafuqi.

127. - Mprojtja e këtij Shtatuti është drejta e detyra e të gjith popullit shqiptar.

Të gjithë zyrtarët e nëpunsit e Shtetit, qivilë a ushtriakë qofshin, janë të përgjegjshëm për veprat e tyre kundër këtij Shtatuti dhe dënohen mbas ligjeve në fuqi për sa këto parashofin, e për shpërdorim detyre për sa këto nuk parashofin.

Urdhëni i të parvet të tyre nuk i liron prej kësaj përgjegjësi.

128. – Ky Shtatut është ligja themelore e Shtetit shqiptar deri sa Kuvendi kushtetues të mos ketë vendosun Shtatutin definitiv.

Përveç rasës së vendimit të Parlamentit për zgjedhjen e thirrjen e Kuvendit kushtetues, ky Shtatut nuk mund të ndryshohet, as të shtohet veçse me dy të tretat e votave të gjithë misvet të Parlamentit.

129. – Ky zgjânim i Shtatutit hyn në fuqi prej ditës së shpalljes.

8-12-922.

Vërtetohet njisija me origjinalin

Kryetari i Parlamentit

ESHREF FRASHËRI